

This dissertation focuses on the analysis of the institution of mandatory disclosure rules (MDR) and its impact on counteracting tax avoidance. The author emphasizes the lack of comprehensive legal-tax studies on this subject, noting that existing publications primarily consist of commentaries on the provisions of the Tax Ordinance or partial analyses of MDR. The aim of this work is to provide a thorough overview of the issues related to the reporting of tax schemes, addressing both theoretical and practical aspects. The author examines the functioning of MDR provisions, their implementation, and effectiveness, paying particular attention to the potential problems that may arise in practice for tax authorities, professional representatives, and entrepreneurs. This work also serves as a compendium of interpretative approaches and research hypotheses, offering a foundation for further academic research and doctrinal discussion.

A key element of the dissertation is the discussion of the genesis of European legislation concerning tax avoidance. The author traces the development of these regulations back to 1977, when the first legislative act on tax avoidance—focused initially on excise duties—was introduced in the EU. The study explores how subsequent EU directives, including Directive 2011/16/EU, aimed to enhance international tax information exchange in response to the growing complexity of cross-border transactions and tax planning strategies. The issue of aggressive tax optimization, which leads to the erosion of the tax base, required new regulations to enable member states to more effectively combat these practices.

The introduction of mandatory disclosure rules through Directive 2018/822 (MDR) represents a significant step in addressing international tax avoidance schemes. The dissertation analyzes how the new regulations impose an obligation on tax advisors, lawyers, and other intermediaries to report tax schemes that could lead to tax avoidance. In this context, the author examines how these provisions are perceived by various stakeholders, including businesses and professional representatives.

Another important aspect of the study is the analysis of MDR implementation in Poland. These regulations were incorporated into the Polish legal system through an amendment to the Tax Ordinance, effective from January 1, 2019. The author highlights several issues arising from this implementation, including interpretative ambiguities that may result in excessive reporting of tax schemes, thereby overburdening the tax authorities. Notably, the author addresses the imprecise definitions of key concepts such as "tax scheme," "cross-border arrangement," and "hallmark." The dissertation also questions whether the obligation to report domestic tax schemes, introduced by the Polish legislator, exceeds the scope intended by EU law.

The practical consequences of the MDR reporting obligation are thoroughly explored. The author discusses the challenges faced by the National Revenue Administration, which must review a large volume of reports, potentially leading to delays in fulfilling its supervisory duties. The analysis of available statistical data and official documents on MDR enabled the author to draw conclusions about the effectiveness of the implemented provisions. A significant part of the study involves conducting an experiment in which the author intends to submit a tax scheme to the relevant tax authority for an official interpretation.

One of the more controversial issues addressed in the dissertation is the professional secrecy of public trust professions such as tax advisors, lawyers, and legal counsel. The study examines how the MDR reporting obligation may conflict with the protection of professional confidentiality and whether there is a risk of constitutional rights being infringed in this regard. In this context, the author reviews the application submitted by the National Chamber of Tax Advisors to the Constitutional Tribunal, challenging the constitutionality of MDR provisions in relation to professional secrecy.

The dissertation also compares Polish MDR regulations with those in other EU member states. The author conducts a comparative legal analysis, highlighting differences in the implementation of EU provisions and the challenges of harmonizing tax regulations at the European level. The issue of proportionality of penalties imposed for non-compliance with MDR reporting obligations is also discussed, with the author questioning the severity of such penalties under Polish law.

In conclusion, this dissertation provides a comprehensive analysis of the institution of mandatory disclosure rules (MDR) and its impact on counteracting tax avoidance. The author not only presents the theoretical framework of the existing regulations but also examines their practical application within the Polish legal system, identifying potential issues and challenges. The legal analysis, enriched by experiments and comparative studies, offers a complete picture of the effectiveness of MDR as a tool in combating aggressive tax planning while pointing out areas that require further research and improvement.

Niniejsza praca naukowa skupia się na analizie instytucji raportowania schematów podatkowych (MDR) oraz jej wpływie na przeciwdziałanie zjawisku unikania opodatkowania. Autor podkreśla, że brak jest kompleksowych badań prawnopodatkowych dotyczących tej tematyki, a dotychczasowe publikacje skupiają się głównie na komentarzach do przepisów Ordynacji podatkowej lub fragmentarycznych analizach MDR. Celem pracy jest przedstawienie pełnego obrazu problematyki związanej z raportowaniem schematów podatkowych, zarówno w aspekcie teoretycznym, jak i praktycznym. Autor analizuje funkcjonowanie przepisów MDR, ich implementację oraz skuteczność, zwracając uwagę na problemy, jakie mogą pojawić się w praktyce stosowania tych regulacji przez administrację skarbową, pełnomocników profesjonalnych oraz przedsiębiorców. Praca stanowi również kompendium wiedzy na temat kierunków interpretacyjnych oraz hipotez badawczych, które mogą stanowić punkt wyjścia do dalszych badań i dyskusji doktrynalnych.

Jednym z kluczowych elementów pracy jest omówienie genezy europejskich przepisów dotyczących unikania opodatkowania. Autor cofa się do roku 1977, kiedy to powstał pierwszy akt legislacyjny UE dotyczący unikania opodatkowania, początkowo w odniesieniu do podatku akcyzowego. W pracy przedstawiono, jak kolejne dyrektywy unijne, w tym dyrektywa 2011/16/UE, miały na celu zwiększenie międzynarodowej wymiany informacji podatkowych w odpowiedzi na rosnącą liczbę transgranicznych transakcji oraz złożoność planowania podatkowego. Problem agresywnej optymalizacji podatkowej, prowadzącej do erozji podstawy opodatkowania, wymagał nowych regulacji, które pozwoliłyby państwom członkowskim skuteczniej przeciwdziałać tym praktykom.

Wprowadzenie obowiązkowego raportowania schematów podatkowych na mocy dyrektywy 2018/822 (MDR) było kolejnym krokiem w walce z międzynarodowymi schematami optymalizacyjnymi. Praca analizuje, w jaki sposób nowe przepisy nakładają obowiązek na doradców podatkowych, prawników i innych pośredników, aby zgłaszali schematy podatkowe, które mogą prowadzić do unikania opodatkowania. W tym kontekście autor bada również, jak przepisy te są odbierane przez różne grupy interesariuszy, w tym przedsiębiorców oraz profesjonalnych pełnomocników.

Kolejnym istotnym aspektem pracy jest analiza implementacji przepisów MDR w Polsce. Przepisy te zostały wprowadzone do polskiego systemu prawnego w wyniku nowelizacji Ordynacji podatkowej i obowiązują od 1 stycznia 2019 r. Autor zwraca uwagę na szereg problemów wynikających z tej implementacji, w tym na niejasności interpretacyjne, które mogą prowadzić do nadmiernego raportowania schematów podatkowych, a co za tym idzie – przeciążenia administracji skarbowej. W szczególności autor zwraca uwagę na kwestie związane z nieprecyzyjnym określeniem kluczowych pojęć, takich jak „schemat podatkowy”, „uzgodnienie transgraniczne” czy „cecha rozpoznawcza”. Praca analizuje również, czy obowiązek raportowania schematów krajowych, wprowadzony przez polskiego ustawodawcę, nie wykracza poza zakres przewidziany przez unijne przepisy.

W pracy omówiono także konsekwencje praktyczne wynikające z obowiązku raportowania schematów podatkowych. Autor zwraca uwagę na problem przeciążenia Krajowej Administracji Skarbowej, która musi analizować dużą liczbę zgłoszeń, co może prowadzić do opóźnień w realizacji obowiązków kontrolnych. Przeprowadzono również analizę dostępnych danych statystycznych oraz dokumentów urzędowych dotyczących MDR, co pozwoliło na wyciągnięcie wniosków na temat efektywności wdrożonych przepisów. Istotnym elementem pracy jest także przeprowadzenie eksperymentu, w ramach którego autor zamierza przedłożyć schemat podatkowy do właściwego organu skarbowego w celu uzyskania interpretacji podatkowej.

Jednym z bardziej kontrowersyjnych zagadnień poruszanych w pracy jest kwestia tajemnicy zawodowej osób wykonujących zawody zaufania publicznego, takich jak doradcy podatkowi, adwokaci i radcowie prawni. Praca analizuje, w jaki sposób obowiązek raportowania schematów podatkowych może

kolidować z ochroną tajemnicy zawodowej oraz czy istnieje ryzyko naruszenia praw konstytucyjnych w tym zakresie. W tym kontekście autor omawia wniosek Krajowej Izby Doradców Podatkowych złożony do Trybunału Konstytucyjnego, w którym zakwestionowano zgodność przepisów MDR z Konstytucją RP.

W dalszej części pracy autor porównuje polskie przepisy dotyczące MDR z regulacjami obowiązującymi w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej. Przeprowadza analizę prawnoporównawczą, wskazując na różnice w implementacji przepisów unijnych oraz na problemy związane z harmonizacją przepisów podatkowych na poziomie europejskim. Autor porusza również kwestię proporcjonalności sankcji nakładanych za naruszenie obowiązku raportowania schematów podatkowych, które w polskim prawodawstwie mogą budzić kontrowersje ze względu na swoją surowość.

Podsumowując, praca stanowi wszechstronną analizę instytucji raportowania schematów podatkowych (MDR) i jej wpływu na przeciwdziałanie zjawisku unikania opodatkowania. Autor nie tylko przedstawia teoretyczne ramy obowiązujących przepisów, ale także bada ich praktyczne funkcjonowanie w polskim systemie prawnym, zwracając uwagę na potencjalne problemy i wyzwania. Przeprowadzona analiza prawna, wzbogacona o eksperymenty oraz badania porównawcze, daje całościowy obraz skuteczności MDR jako narzędzia w walce z agresywną optymalizacją podatkową, jednocześnie wskazując na obszary wymagające dalszych badań i poprawy.